तथैवतपसस्तृतीयंसुतंशिवंस्तौति अग्निर्यश्चेति शक्तिश्चिच्छक्तिस्तस्याःपूजानिर्निकल्पसमाधिरूपा ॥ २ ॥ तपसएवपूर्वोक्तचत्वारिंशतोन्येपुरंदरउष्मामनुःशंभुःआवसथ्यइतिपंचपुत्रानाहचतुर्भिः तपसइति तपसोग्नेः फलंऐश्वर्यंसंप्रवृद्धंदृष्ट्वातत्उद्धर्त्तुंपित्र्यंदायंपुत्रएवलभतेइतिदर्शनात्तदीयमैश्वर्यंप्राप्तुं पुरंदरोस्यपुत्रोजातः ॥ ३ ॥ ऊष्माचतपसःसकाशात्जज्ञे यःभूतेषुउष्मणोहेतोर्लक्ष्यते अकारयत्अ करोत्त्वार्थेणिच् ॥ ४ ॥ ५ ॥ उपसंहरति ऊर्जस्करानिति यज्ञसुतान्यज्ञेअभिषुतान् आदिकर्मणिक्तः सोमभागिनइत्यर्थः यद्वायज्ञःसोमःसुतोयेभ्यस्तेइतियोगः ॥ ६ ॥ प्रशांतेअस्तकाले परिश्रांतोग वांरश्मीनांपतिःसूर्यः अग्निर्भवति आदित्योवाअस्तंयन्नग्निमनुप्रविशतीतिश्रुतेः यश्चघोरान्सुरान् जनयन्भवति तंतपोजनयदितिपूर्वेणान्वयः ॥ ७॥ तपसइति मनुमितिप्राजापत्यकर्तृत्वंउच्यते भानुंनामतः

अग्निर्यश्चशिवोनामशक्तिपूजापरश्चसः ॥ दुःखार्तानांचसर्वेषांशिवकृत्सततंशिवः ॥ २ ॥ तपसस्तुफलंदृष्ट्वासंप्रवृत्तंतपोमहत् ॥ उद्धर्तुकामोमतिमान्पुत्रो जज्ञेपुरंदरः ॥ ३ ॥ उष्माचैवोष्मणोजज्ञेसोग्निभूतस्यलक्ष्यते ॥ अग्निश्चापिमनुर्नामप्राजापत्यमकारयत् ॥ ४ ॥ शंभुमग्निमथप्राहुर्ब्राह्मणावेदपारगाः ॥ आवसथ्यंद्विजाःप्राहुर्दीप्तमग्निंमहाप्रभं ॥ ५ ॥ ऊर्जस्करान्हव्यबाहान्सुवर्णसदृशप्रभान् ॥ ततस्तपोत्थजनयत्पंचयज्ञसुतानिह ॥ ६ ॥ प्रशांतेग्निर्महाभागप रिश्रांतोगवांपतिः ॥ असुरान्जनयन्घोरान्मर्त्यांश्चैवपृथग्विधान् ॥ तपसश्चमनुंपुत्रंभानुंचाप्यंगिराःसृजत् ॥ बृहद्भानुंतुतंप्राहुर्ब्राह्मणावेदपारगाः ॥ ८ ॥ भानोर्भार्यासुप्रजातुबृहद्भासातुसूर्यजा ॥ असृजेतांतुषट्पुत्रान्शृणुतासांप्रजाविधिं ॥ ९ ॥ दुर्बलानांतुभूतानामसून्यःसंप्रयच्छति ॥ तमग्निंबलदंप्राहुःप्रथ मंभानुतःसुतं ॥ १० ॥ यःप्रशांतेषुभूतेषुमन्युर्भवतिदारुणः ॥ अग्निःसमन्युमान्नामद्वितीयोभानुतःसुतः ॥ ११ ॥ दर्शेचपौर्णमासेचयस्येहहविरुच्यते ॥ वि ष्णुर्नामेहयोग्निस्तुधृतिमान्नामसोंगिराः ॥ १२ ॥ इंद्रेणसहितंयस्यहविराग्रयणंस्मृतं ॥ अग्निराग्रयणोनामभानोरेवान्वयस्तुसः ॥ १३ ॥ चातुर्मास्येषुनित्या नांहविषांयोनिरग्रहः ॥ चतुर्भिःसहितःपुत्रैर्भानोरेवान्वयस्तुभः ॥ १४ ॥

अंगिराश्चसृजदितिसंबंधः तपःपुत्रस्यापिअंगिरःसृज्यत्वोक्तिर्भानुंप्रतिकुलालपितृवदंगिरसोन्यथासिद्धत्वंमाभूदिति तेनमूलकारणमेवांत्यात्कार्यान्नटइवतत्तद्वेषेणस्फुरतीतिसिद्धं अतएवआकाशाद्वायु रित्यादौआकाशभावमापन्नआत्मैववायुमसृजन्नकेवलआकाशइतिव्याख्यातंसंप्रदायविद्भिः ॥ ८ ॥ एवंबृहदादीन्भान्वंतान्तपसःपुत्रान्उक्त्वातत्पौत्रानाह भानोरिति ॥ ९ ॥ १० ॥ बलदोमन्युमान्वि ष्णुरितित्रयःसुप्रजायाःसुताः ॥ ११ ॥ तत्रउपांशुयागदेवताविष्णुरुभयत्रस्मर्यमाणस्त्रयोदशामावास्यायामाहुतयोहूयंतेचतुर्दशपौर्णमास्यामितिलिंगदर्शनमन्यथयति दर्शेपिविष्णोःस्मरणेनचतुर्दशाहुतियो गात् अतएवांतरेणहविषीविष्णुमुपांश्वैतरेयिणइत्याश्वलायनः सप्रमाणमुभयत्रोपांशुयाजमवगमयति ॥ १२ ॥ भानुभार्यायाबृहद्भासायाःसंततिःआग्रयणस्थैंद्राग्नावयवोग्निरेकः ॥ १३ ॥ हविषांआग्नेयादी नामष्टानांयोनिरुद्भवस्थानंवैश्वदेवेपर्वणिमुख्योविश्वदेवसंज्ञकोग्निर्द्वितीयः स्तुभः स्तूयतेभातीतिस्तुभस्तृतीयः ॥ १४ ॥

Digitized by Google